

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Religion och andlighet i Svenskfinland

Karv, Thomas

Published in:
Svenskfinland i pandemitider. Resultat från den finlandssvenska medborgarpanelen Barometern 2020-2022

Published: 01/01/2022

Document Version
Final published version

Document License
All rights reserved

[Link to publication](#)

Please cite the original version:
Karv, T. (2022). Religion och andlighet i Svenskfinland. In T. Karv, & J. Backström (Eds.), *Svenskfinland i pandemitider. Resultat från den finlandssvenska medborgarpanelen Barometern 2020-2022* (pp. 97-102). Institutet för samhällsforskning (Samforsk), Åbo Akademi. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-12-4210-6>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Religion och andlighet i Svenskfinland

Thomas Karv

Inledning

Religion beskrevs ännu på 1960-talet av vissa som den kanske viktigaste politiska skiljelinjen (Rose & Urwin 1969, s. 12). Därför är det heller inte förvånande att religion och andlighet, i detta kapitel refererat till under samlingsbegreppet religiositet, regelbundet brukar användas som en faktor för att förklara olika typer av skillnader i politiskt beteende (Hagevi 2018). I Västeuropa verkar ändå andelen som beskriver sig som religiösa vara på stadig nedgång (Brenner 2016) och detta speciellt hos den yngre generationen (Burkimsher 2014). I Sverige visar studier också på en tydlig nedgång när det kommer till religiositet sedan 1980-talet, både när det kommer till gudstjänstbesök och bön (Hagevi 2018). I Finland, som i resten av Norden, har ändå religiositet åtminstone tidigare ansetts utgöra en viktig del av många människors liv (Niemelä 2015) och sedan reformationen på 1500-talet har den huvudsakliga religionen för en majoritet av finländare varit den evangeliskt-lutherska (Jalovaara & Martikainen 2010). Finlandssvenskarna har också tidigare ansetts ha en nära relation till Borgå stift, som därigenom har beskrivits som "en integrerande etnisk faktor men också en del av finlandssvenskarnas starka nationella identitet" (Sundback 2010, s. 192). Ännu 2006 beskrev 90 procent av finlandssvenskarna sig som antingen aktiv eller passiv medlem av den lutherska kyrkan (Bäck 2008, s. 48).

Med hänvisning till dessa större trender är det intressant att analysera hur situationen ser ut i Svenskfinland och bland finlandssvenskar, en befolkningsgrupp som delvis bor i regioner som tidigare har beskrivits som relativt konservativa (Herberts 2008; Sundback 2010; Söderlund & Lindell 2020, s. 103). Detta kapitel har därmed som syfte att kartlägga hur pass religiösa finlandssvenskarna är och hur den så kallade religiositeten skiljer sig mellan olika grupper. Det bör också påpekas att bland dem som i Barometerenkäten 2021 har svarat att de tillhör en kyrka, religiöst samfund eller religion så har 96 procent svarat att de hör till den evangelisk-lutherska kyrkan, vilket innebär att det ändå verkar existera någon form av religiös homogenitet i Svenskfinland.

Analys

Jag inleder med att se närmare på hur pass religiösa finlandssvenskarna anser sig vara utgående från kön, region, ålder, utbildning och kommuntyp. Resultaten presenteras i tabell 13.1. Generellt sett verkar finlandssvenskarna inte anse sig vara särskilt religiösa. Detta med hänvisning till att hela 74 procent har svarat att de antingen inte alls är religiösa eller inte är speciellt religiösa. 24 procent har svarat att de är antingen ganska eller mycket religiösa. Ser man närmare på bakgrundsfaktorerna så tenderar kvinnor att vara aningen mer religiösa än män, Österbotten står ut som den mest religiösa regionen och den äldsta befolkningsgruppen är även den mest religiösa. De som bor i en landsbygdskommun är också mer religiösa än de som bor i en tätortskommun eller i en urban kommun.

Till näst övergår jag till att se på huruvida finlandssvenskar tillhör någon kyrka, religiöst samfund eller religion och huruvida de har deltagit i religiösa sammankomster under de senaste 12 månaderna. Resultaten presenteras i tabell 13.2. Här framgår det att 75 procent av finlandssvenskarna nog hör till något av de förutnämnda och att andelen är högst i Österbotten. Även här finns en tydlig ålders- och kommuntypsvariation, i och med att andelen är högst bland den äldsta ålderskategorin och bland de som bor i en landsbygdskommun.

Avslutningsvis har jag även sett närmare på huruvida finlandssvenskarna tror på Gud. Resultaten presenteras i tabell 13.3. Här går jag ändå inte in på någon djupare begreppsdiskussion, utan det väsentliga för vårt syfte är om man tror eller inte tror. Här har 36 procent svarat att de tror på Gud. Här finns det också en tydlig variation utgående från kön, med en högre andel kvinnor som tror på Gud. Andelen troende i Österbotten är också betydligt högre än i de övriga regionerna. Andelen troende är lägst bland den yngsta ålderskategorin och högst bland den äldsta, och även högre bland de som bor i en landsbygdskommun. I och med att samma fråga även har inkluderats i tidigare Barometerundersökningar är det även möjligt att i grova drag se en förändring över tid. I Barometern 2002 (n=1101) svarade 63 procent av finlandssvenskarna att de tror på Gud (14 % nej, 24 % tog inte ställning) och i Barometern 2006 (n=1831) svarade 59 procent att de tror på Gud (17 % nej, 24 % tog inte ställning). Detta indikerar därmed att religiositeten också verkar sjunka bland finlandssvenskarna.

Sammanfattning

I detta kapitel har religiositeten bland finlandssvenskarna analyserats med ett särskilt fokus på vilka variationer det finns mellan olika grupper inom Svenskfinland. Ett generellt mönster har tydligt framkommit, där Österbotten framstår som den mest religiösa regionen i Svenskfinland. Att Österbotten visade sig vara en mer konservativ region än resten av de finlandssvenska regionerna är i sig ingenting överraskande (Bäck 2008; Herberts 2008; Häger 2017; Sundback 2010). Därtill är det också tydligt att det finns en åldersfaktor när det kommer till religiositeten inom Svenskfinland. Religiositeten är betydligt starkare bland de äldre generationerna. Även kvinnor verkar vara aningen mer religiösa än män, och de som bor på landsbygden är mer religiösa än de som bor i andra kommuntyper. Trots att det inte går att uttala sig i strikt statistiska termer om en nedåtgående trend utgående från jämförelsen med Barometerdata från 2002 och 2006 så indikerar

TABELL 13.1. Hur religiös är du (%)?

	Inte alls religiös	Inte speciellt religiös	Ganska religiös	Mycket religiös	Tar inte ställning
Totalt	30	44	19	5	4
Kön***					
Kvinnor	25	46	20	5	4
Män	34	41	17	4	4
Region***					
Österbotten	25	42	21	8	5
Åboland	37	42	18	2	2
Nyland	31	46	17	3	3
Åland	39	39	17	5	1
Övriga regioner	22	41	29	0	8
Ålder***					
18-29	44	33	16	5	2
30-39	45	34	13	7	1
40-49	32	44	18	4	2
50-59	23	46	23	3	6
60-69	26	48	16	5	6
70+	18	51	23	5	4
Utbildning***					
Grundskola	25	51	17	2	5
Andra stadiet	30	42	20	5	4
Högskola	34	40	17	5	3
Kommuntyp*					
Landsbygds-kommun	27	42	21	7	4
Tätorts-kommun	31	45	16	5	3
Urban kommun	31	43	19	4	4

TABELLNOT: Skillnaden mellan grupperna är statistiskt signifikant: *p < 0.05; **p < 0.01; ***p < 0.001

TABELL 13.2. Tillhör du någon kyrka, religiöst samfund eller religion (%)?

	Nej	Ja, men jag har inte deltagit i religiösa sammankomster de senaste 12 månaderna	Ja, och jag har deltagit i religiösa sammankomster de senaste 12 månaderna
Totalt	25	46	29
Kön*			
Kvinnor	22	48	30
Män	27	45	29
Region***			
Österbotten	17	43	40
Åboland	23	51	26
Nyland	31	48	22
Åland	27	44	29
Övriga regioner	22	36	42
Ålder***			
18-29	33	49	17
30-39	32	41	26
40-49	23	48	30
50-59	25	42	34
60-69	23	51	26
70+	17	45	38
Utbildning			
Grundskola	25	48	27
Andra stadiet	24	47	29
Högskola	26	44	30
Kommuntyp***			
Landsbygds-kommun	19	40	41
Tätorts-kommun	26	43	31
Urban kommun	27	50	23

TABELLNOT: Skillnaden mellan grupperna är statistiskt signifikant: *p < 0.05; **p < 0.01; ***p < 0.001

TABELL 13.3. Tror du på Gud (%)?

	Ja	Nej	Tar inte ställning
Totalt	36	32	32
Kön***			
Kvinnor	39	30	32
Män	32	35	33
Region***			
Österbotten	46	24	31
Åboland	29	35	37
Nyland	32	35	33
Åland	24	45	32
Övriga regioner	47	34	19
Ålder***			
18-29	23	51	26
30-39	29	43	28
40-49	33	34	33
50-59	42	27	31
60-69	38	28	34
70+	44	19	38
Utbildning**			
Grundskola	39	29	33
Andra stadiet	35	31	34
Högskola	34	37	29
Kommuntyp**			
Landsbygds-kommun	44	28	29
Tätorts-kommun	28	33	39
Urban kommun	35	34	32

TABELLNOT: Skillnaden mellan grupperna är statistiskt signifikant: *p < 0.05; **p < 0.01; ***p < 0.001

ändå den grova jämförelsen att den övergripande trenden i Europa också verkar ha nått Svenskfinland. Resultaten är också i linje med nationella studier som har visat att religiositeten i Finland håller på att minska (Jalovaara & Martikainen 2010, s. 24), men huruvida detta kommer att bidra till några större samhällsomvälvande konsekvenser för Svenskfinland återstår att se.